

Александар Крстић*

Историјски институт
Београд

**ПИСМО ДЕСПОТА СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА СВОЈИМ
УГАРСКИМ СЛУЖБЕНИЦИМА О ПРАВИМА ПАВЛИНСКОГ
МАНАСТИРА СВЕТОГ ЛАВРЕНТИЈА КОД БУДИМА****

Будим, 1424, јун 15.

Сажетак: Деспот Стефан Лазаревић је 15. јуна 1424. године из Будима наредио свим својим поджупанима, порезницима, службеницима и фамилијарима у Угарској да поштују привилегије монаха павлинског манастира Св. Лаврентија поред Будима, који, по одобрењу краља Жигмунда, у време одржавања годишњег каптола павлина у овом манастиру могу да доносе со у Будим и на друга места, да је продају и превозе без плаћања царина и такси. Деспот такође наређује својим службеницима да су дужни да пруже сваку заштиту наведеним монасима и њиховим људима приликом преласка преко његових поседа.

Кључне речи: Стефан Лазаревић, Жигмунд Луксембуршки, павлини, манастир Светог Лаврентија у Будиму, со.

Деспот Стефан Лазаревић се у јуну 1424. године налазио у Будиму, у време када су у угарској престоници вођени преговори између византијског цара Јована VIII Палеолога и краља Жигмунда о стварању једне шире антиосманске коалиције. Српски владар је свакако активно учествовао у тадашњим будимским разговорима. Међутим, посредовање византијског цара за склапање угарско-млетачког савеза у том тренутку није донело резултате, а угарски краљ је током истог лета са султановим послаником склопио примирје.¹ Поред ових великих држа-

* Ел. пошта: albited@gmail.com

** Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије: *Средњовековне српске земље (XIII–XV век): политички, привредни, друштвени и правни процеси* (ев. бр. 177029).

¹ Ј. Радонић, *Споразум у Тати 1426. и српско-угарски односи од XIII до XVI века*, Глас СКА 187 (1941) 165–166; М. Пурковић, *Кнез и деспот Стефан Лазаревић*,

вничких планова, деспот Стефан је за време свог боравка у Угарској обављао и послове који су произилазили из његовог положаја угарског барона са функцијама и бројним поседима у краљевини. У том својству деспот Стефан Лазаревић је на Видовдан 1424. године упутио писмо својим угарским службеницима, од којих је тражио да поштују права монаха павлинског манастира Светог Лаврентија код Будима, којима је краљ Жигмунд дозволио да могу слободно доносити и продавати со у Будиму и на другим местима за потребе годишњег општег каптола павлинског реда који је одржаван у овом манастиру. Краљ Жигмунд је 22. априла 1391. године одредио да се сваке године на Ђурђевдан од пореза грађана Будима издваја 300 златних форинти за потребе исхране монаха павлина током њиховог годишњег каптола у манастиру Светог Лаврентија, што је потврдио и 10. фебруара 1406. године.² Међутим, Жигмундове привилегије павлинима у ствари представљају донекле измењену потврду раније даровнице краља Лајоша I, који је одредио да се за потребе годишњег павлинског каптола у будимском манастиру Светог Лаврентија из краљевских рудника соли у Мармарошкој жупанији сваке године даје количина соли у вредности од 300 златних форинти.³ Краљ Жигмунд је након 1406. године изгледа изменио своје даривање павлинима, враћајући раније давање соли у вредности од 300 форинти из краљевске коморе соли, уместо давања у новцу од пореза прикупљених у граду Будиму. О томе сведоче не само писмо деспота Стефана Лазаревића од 15. јуна 1424. године, већ и привилегије павлинима које су издавали потоњи угарски краљеви, почев од Алберта Хабзбуршког (1438) до Владислава II Јагелонца (1505), у којима се изричито помиње и потврђује Жигмундов дар у соли у вредности од 300 златних форинти.⁴

Београд 1978, 127–129; *ИСН* II, 209–210 (Ј. Калић); И. Ђурић, *Сумрак Византије*, Београд 1984, 259–261; Ј. Калић, *Деспот Стефан Лазаревић и Турци*, ИЧ 29–30 (1982–1983) 12–14; иста, *Деспот Стефан и Византија*, ЗРВИ 43 (2006) 35–36.

² G. Fejér, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, X/1, Budae 1834, 670, 672; X/4, 1841, 499–503, 538–543; L. V. Kumorovitz, *Budapest történetének okleveles emlékei* III/1, Budapest 1987, 55–56, 226–227.

³ G. Gyöngyösi, *Vitae fratrum eremitarum Ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae*, ed. F. Hervay, Budapest 1988, 68; Z. Bencze – Gy. Szekér, *A budaszentlőrinci pálos kolostor*, Monumenta historica Budapestinensia VIII, Budapest 1993, 9.

⁴ L. V. Kumorovitz, *Budapest történetének okleveles emlékei* III/2, 296; Z. Bencze – Gy. Szekér, *A budaszentlőrinci pálos kolostor*, 9, 24, n. 57.

Опис исправе

Писмо деспота Стефана Лазаревића од 15. јуна 1424. године чува се у Мађарском државном архиву у Будимпешти (Magyar Országos Levéltár), у серији Diplomatai levéltár, под сигнатуром DL 11375/1. Под истом сигнатуром похрањен је и препис деспотове исправе, настао у XVIII веку (DL 11375/2). Деспотов акт о правима павлинског манастира дошао је у Мађарски државни архив заједно са другим документима из ранијег Коморског архива, збирка Acta Paulinorum (стара сигнатура: fasc. 9. n. 4). Опис деспотовог писма дајемо на основу фотографија начињених у Мађарском државном архиву. Писмо је правоугаоног облика, написано на пергаменту, дужине 300 мм и ширине 148 мм. Текст исправе исписан је на горњој половини пергамента, црним мастилом у 12 редова, лепим готичким писмом са великим бројем скраћеница. Прва два реда са интитулацијом (Stephanus, dei gratia Rascie despotus) исписана су изнад осталог дела текста. Постоје горња, десна и лева маргина, које је писар углавном доследно поштовао. Једино прво слово почетне речи инскрипције (universis) на почетку трећег реда знатније прелази преко горње и леве маргине. Исправа је била пресавијена два пута по ширини и једном по дужини. Три мрље које сада постоје на документу оштетиле су неколико речи у последња два реда текста, али се оне и поред тога могу прочитати.

На полеђини исправе, поред три печата Мађарског државног архива и оловком исписане старе сигнатуре у доњем десном углу, налазе се и две архивске белешке са кратким регестима исправе. Ове касније, делом прилично нечитке белешке, исписане су на средишњем делу полеђине документа. На основу мастила, рукописа и дуктуса пера чини се да је горњи запис састављен из два дела, настала у две различите прилике. Изгледа да је прво записан само датум, који гласи: 1424. ipso die SS. Viti et martyrum (!). Око овог датума је потом нешто светлијим мастилом и читкијим рукописом написано: Exemptionales a tribito super sale Monasterio S. Laurentii martyris supra Budam fundato concesse. Испод ове белешке налази се друга, исписана другачијим рукописом и знатно блеђим мастилом: Privilegialis Stephani despoti Rascie quatenus fratres ord. aug. vel heremitarum sales ex regia elaemosyna attributos pacifice vehere permittant. Слово S. испод друге белешке припада руци која је писала датум у првој белешци.⁵

⁵ На полеђини преписа деспотове исправе, написаном на хартији у XVIII веку, налази се следећи регест: Stephanus Rasciae despotus, sua jurisdictioni subjectis commit-

Печат. Документ је оверен округлим утиснутим печатом од црвеног воска, пречника око 20 мм, који је учвршћен тако што је восак заливен преко мале траке провучене кроз две рупице на пергаменту. Печат је доста оштећен, будући да је отпао значајан део (више од једне трећине) на левој страни, што отежава реконструкцију његовог изгледа. Како се на основу сачуваног дела печата може закључити, у његовом средишту налазила се кацига са волујским роговима у челенци, познати хералдички симбол Лазаревића. Око ове хералдичке представе био је исписан натпис, од кога је остало сачувано: + гос(п)оди(нь). Наведени печат највише наликује оном који се налази на повељи деспота Стефана за светогорску Лавру Светог Атанасија из 1414/1415. године, с том разликом што је печат на повељи за Лавру висећи, у чашици, док је овај на будимском писму утиснут. Чини се да је по среди исти или веома сличан типар. Нажалост, иако је печат на Лавриној повељи сачуван у целини, натпис на њему досадашњи издавачи нису били у могућности да прочитају.⁶

Ранија издања

Деспотово будимско писмо од 15. јуна 1424. године издали су у целини: L. Thallóczy – A. Áldásy, *Magyarország mellékartományainak oklevéltára II. A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198–1526*, Budapest 1907, 71. Исту исправу, али непотпуно, са извесним скраћењима текста, објавио је L. V. Kumorovitz, *Budapest történetének okleveles emlékei* III/1, Budapest 1987, 87–88. Наведена два издања

tít, ut fratrum heremitarum sales ex elemosinaria largitione Sigismundi regis assignandos, absque exactione alicujus tributi ubique pacifice vehi vel vendi permittant. Anno 1424.

⁶ Д. Анастасијевић, *Српски архив Лавре Атонске*, Споменик СКА 56 (1922) 13; *Actes de Lavra IV. Études historiques. Actes serbes. Compléments et index*, par P. Lemerle, A. Guillou, N. Svoronos, D. Papashryssanthoy, avec la collaboration de S. Ćirković, Paris 1982, 193 et tab. XI; А. Младеновић, *Повеље и писма деспота Стефана. Текст, коментари, снимци*, Београд 2007, 254, 284. На малом печату деспота Ђурђа истих димензија, са истом хералдичком сликом, налазио се натпис: + господињ деспотъ Гюрьгъ: А. Ивић, *Стари српски печати и грбови. Прилог српској сфрагистици и хералдици*, Нови Сад 1910, 16–17, таб. VIII, бр. 50, таб. IX, бр. 53; G. Čremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju Južnih Slavena*, Sarajevo 1976, 141–142, i tab. 7, 8; Н. Исаиловић, А. Фостиков, *Повеља господина Ђурђа Бранковића којом потврђује слободу грађанима Дебрецина (Биа, 1429, 5. мај)*, Мешовита грађа (Miscellanea) 33 (2012) 58–59. Стога претпостављамо да је натпис на малом печату деспота Стефана гласио: + господињ деспотъ Стефанъ.

Писмо деспота Стефана о правима Манастира Св. Лаврентија код Будима садрже неколико мањих разлика у читању.⁷ Мађарски регест деспотовог писма објављен је у: М. Zákonyi, *A Buda melletti Szent-Lőrincz pálos kolostor története*, *Művelődéstörténeti Értekezések* 50, Budapest 1911 (прештампано у Századok 45, Budapest 1911, 699). Снимак документа до сада није био публикован.

Текст исправе

Stephanus, Dei gratia [2] Rascie despotus, [3] universis et singulis nostris vicecomitibus, castellanis, tributariis et quibusvis officialibus et familiaribus, necnon vices vestras gerentibus amplio rem dilectionem [4] cum favore. Cum religiosi deoque devoti viri fratres heremite ordinis sancti Pauli primi heremite in claustro beati Laurentii martiris supra Budam fundato [5] degentes, sales per elemosinariam largitionem serenissimi principis et domini domini Sigismundi regis Hungarie et cetera assignatos vel assignandos [6] pro usu et victu ipsorum fratrum ad generale capitulum ipsorum apud sanctum Laurentium supra Budam singulis annis congregandorum necesse habent, singulis annis deduci facere versus [7] Budam alias, ubi ipsos sales vendere possint et valeant, igitur vestris fidelitatibus firmiter precipiendo mandamus, aliud nichilominus facere nolentes, [8] quatenus habita presentium notitia a modo in antea quocienscunque vel quantumcunque prefati fratres per se, vel per suos homines aut alios quosvis ipsos sales por- [9] tando vel conducendo ad vestra tenuta, tributa, domicilia vel officia pervenerint, extunc cupite pacis presidio eisdem et ipsos unacum personis et [10] bonis eorum pacifice et sine omni exactione tributi aut alicuius muneris vel doni abire permittatis, ymo si necesse fuerit, conducere, protegere et defendere [11] debeatis, presentes autem post lecturam semper restituatis, aliud in premissis non facturi. Datum Bude in festo beatorum Viti et Modesti martirum, anno Domini millesimo [12] quadringentesimo vigesimo quarto.

Превод

Стефан, милошћу Божијом деспот Рашке, свима и свакоме од наших поджупана, кастелана, порезника и којих год других службеника и фамилијара, као и ваших заменика, изражавамо велику љубав и накло-

⁷ L 5 Thallóczy – A. Áldásy: elemonariam, Kumorovitz: elemosinariam || L 6 Thallóczy – A. Áldásy: usi, Kumorovitz: usu || L 8 Thallóczy – A. Áldásy: quocienscunque, Kumorovitz: quotiescunque || Thallóczy – A. Áldásy: quantumcunque, Kumorovitz: quandocunque || Thallóczy – A. Áldásy: quovis, Kumorovitz: quosvis.

ност. Пошто побожни и Богу одани мужеви, браћа пустињааци реда Светог Павла првог пустињака који живе у манастиру светог мученика Лаврентија, подигнутом више Будима, по милостивој дарезљивости узвишеног владара и господара, господина Жигмунда, краља Угарске итд., имају одређену или назначену количину соли која је неопходна за употребу и исхрану њихове браће на њиховом општем каптолу који се окупља сваке године код Светог Лаврентија више Будима, сваке године доносе своју со у Будим или на друга места где могу и где су у стању да је продају. Стога вашој верности чврсто наређујемо и заповедамо, никако не желећи да поступите другачије када примите ово обавештење на пређашњи начин, да када год и колико год од наведене браће лично, или њихових људи или неко други стигне до ваших поседа, места наплате дажбина, пребивалишта или места службовања доносећи или допремајући своју со, онда им са очекиваним миром и заштитом њихових личности и добара мирно и без наплаћивања ниједне дажбине или узимања било каквих поклона и дарова допустите пролаз, штавише, дужни сте да их, ако је потребно, проведете, заштитите и одбраните, али и да ову исправу пошто прочитате увек вратите (доносиоцу), и да другачије не чините убудуће. Дано у Будиму на празник светих мученика Вита и Модеста, лета Господњег хиљаду четиристо двадесет четвртог.

Дипломатичке особености

Писмо деспота Стефана Лазаревића о правима будимског павлинског манастира спада међу малобројне сачуване латинске акте овог владара, проистекле из његових управно-поседовних веза са Угарском. Осим овог, остала писма односе се на комплекс деспотових поседа у Сатмарској жупанији и упућена су ердељском бискупу, општинским управама Сатмара, Неметија и Нађбање (1417), и његовим представницима на тим поседима.⁸ Малобројност сачуваних писама деспота Стефана упућених угарским дестинатарима у извесној мери ограничава доношење закључака на основу њихове упоредне дипломатичке анализе. Ипак, може се констатовати да су наведени акти конципирани потпуно у складу са савременом угарском дипломатичком праксом. Деспотово писмо од 15. јуна 1424. године започиње интитулацијом *Stephanus Dei gratia despotus Rascie*, скоро идентичном оној на другим ње-

⁸ L. Thallóczy – A. Áldásy, *op. cit.*, 61–64.

Писмо деспота Стефана о правима Манастира Св. Лаврентија код Будима

говим латинским исправама: *Stephanus Dei gratia despotus Rascie etc.*⁹ Већ је уочено да је овакво, у суштини нетачно везивање деспотске титуле за земљу, а не за личност владара, било присутно у западним канцеларијама са којима је деспот Стефан одржавао односе (Угарска, Млечи, делом дубровачка латинска канцеларија), и да је одатле прешло и у његове латинске акте.¹⁰ Писмо је било упућено свим деспотовим угарским службеницима и фамилијарима, од којих се у инскрипцији посебно наводе они највиши и најважнији – поджупани, кастелани и скупљачи дажбина. Салутација *ampliolem dilectionem cum favore* нешто је опширнија и свечанија од салутација на деспотовим писмима из 1417. године (*salutem cum dilectione, dilectionem cum salute*).¹¹ У експозицији се излаже о правима павлинских монаха да доносе и продају со у Будиму и на другим местима према привилегији краља Жигмунда, али се из исправе не види на чију је интервенцију оно написано. У диспозицији деспот наређује својим угарским службеницима да су дужни да поштују права павлинских монаха и њихових људи који доносе со, да им не наплаћују никакве дажбине и узимају поклоне, и да морају да их штите и омогуће слободан пролаз преко његових поседа, на местима где су вршили своје службе. Датум, са навођењем места састављања писма, празником и годином од рођења Христовог такође је у складу са обичајима угарске дипломатике.

Просопографски подаци

Личности деспота Стефана Лазаревића и угарског краља Жигмунда Луксембуршког већ су обрађене у претходним свескама *Старог српског архива*, према *Прегледу*, ССА 10 (2011) XXXV–LXVIII.

Важнији појмови и установе

У претходним свескама *Старог српског архива* већ су објашњени појмови и установе: **despotus** (деспот), **castellanus** (кастелан), **officialis**

⁹ L. Thallóczy – A. Áldásy, *op. cit.*, 60–64.

¹⁰ А. Веселиновић, *Држава српских деспота*, Београд 2006, 48–51, 58–61.

¹¹ L. Thallóczy – A. Áldásy, *op. cit.*, 61–64. На исправама Ђурђа Бранковића грађанима Дебрецина из 1429. и 1433. године салутација гласи: *sinceram dilectionem cum salute*. Примери још неких салутација у исправама угарских достојанственика тог времена: *Ibidem*, 82, 95, 147, 150, 154, 155, 162, 166, 168, 172, 174; Н. Исаиловић, А. Фостиков, *Повеља господина Ђурђа Бранковића*, 62.

(службеник), **dominus** (господин), **capitulum** (каптол), према *Прегледу*, ССА 10 (2011) XXXV–LXVIII.

Vicescomes (поджупан) 3 (ред у изворнику) – заменик жупана, краљевог представника који се налазио на челу жупаније, управно-територијалне и политичке јединице у средњовековној Угарској. Основна дужност поджупана била је да замењује жупана у управним и, нарочито, судским пословима. Жупан је постављао поджупане, често по двојицу, из редова својих фамилијара, и они су председавали колегијуму „племићких судија“, бираних међу локалним племством у жупанији. Поджупани су се често налазили на положају кастелана најзначајнијих тврђава у жупанији. Деспот Стефан је обављао дужност жупана Торонталске жупаније (1411–1427), а његови поджупани били су угарски племићи Гаврило Пошафи од Сера и Никола, син Бенедикта од Белетинца (1411, 1421). Овај други се вероватно налазио на положају торонталског поджупана и у јуну 1424. године, пошто га са том функцијом срећемо и током владавине Ђурђа Бранковића (1429–1444). У нашој историографији се сматра да је деспот Стефан био и на положају бодрошког и сатмарског жупана, али су новија истраживања показала да су у наведеном периоду ове функције обављала друга лица.

Литература: P. Engel, *The Realm of St Stephen. A History of Medieval Hungary 895–1526*, London – New York 2005, 120–121, 316; *ibidem*, *Magyarország világi archontológiája 1301–1457 I*, Budapest 1996, 115–116, 189–190, 210; *ИСН* II, 322–324 (С. Ћирковић).

Tributarius (порезник, скупљач дажбина, цариник) 3 – општи назив за различите службенике који су убирали разне врсте дажбина, царина и пореза за владара, цркву или феудалног господара. В. **Tributum**.

Литература: V. Mažuranić, *Prinosi za hrvatsko pravno-povjestni rječnik* II, Zagreb 1975², 1467.

Familiaris (фамилијар) 3 – лице, углавном припадник нижег и средњег племићког слоја, у служби неког великаша. Овај термин некада користе и угарски краљеви за највеће бароне, укључујући и српске деспоте. Однос између господара и фамилијара био је личан и обично доживотан. Фамилијар је сматран делом господаревог домаћинства, дуговао му је верност и службу, првенствено војну. Фамилијари су такође обављали и разне управне и судске послове на властелинствима својих господара. Заузврат, великаши су штитили и награђивали своје фамилијаре. Разлике између *familiaritas* и вазалних односа западноевропског типа проистицале су првенствено из чињенице да су у средњовековној Угарској сви поседи били баштински, дакле неотуђиви. Слу-

Писмо деспота Стефана о правима Манастира Св. Лаврентија код Будима

жба фамилијара правно се односила само на његову личност, не и на његове баштинске поседе, он је судски одговарао пред краљем, а не пред својим господарем.

Литература: P. Engel, *The Realm of St Stephen*, 126–128; *ИСН* II, 324 (С. Ђирковић).

Ordo sancti Pauli primi heremite (ред Светог Павла првог пустињака; павлини) 4 – пустињачки ред павлина једини је монашки ред Католичке цркве који је настао у Угарској. Име носи по чувеном ранохришћанском пустињаку из Египта, светом Павлу Тивејском (Тебанском), који је преминуо око 341. године. Ред је основала група угарских пустињака предвођена острогонским каноником Еусебијем, која је око 1250. подигла манастир Светог крста на планини Пилиш северно од Будима. Правила реда прописао је веспремски бискуп Павле, а потврдио их папа Урбан IV 1263. године. Папски легат Гентилис је 1308. године одредио да ред павлина буде устројен према правилима Светог Августина. Акценат је био на скромном аскетском животу и раду, првенствено бављењу различитим занатима. Павлински ред је нарочит успон доживео током владавине Лајоша I, на чију молбу је папа Урбан V 1368. године дефинитивно потврдио ред павлина и његово устројство. Са седам павлинских заједница у другој половини XIII столећа, број њихових манастира у Угарској је до краја средњег века порастао на 63. Ред се потом ширио и на суседне државе, првенствено Пољску (најпознатији је манастир у Ченстохови, где је данас седиште реда). Павлинским редом руководио је генерал, а надзор над групом манастира вршио је викар. На челу павлинских манастира налазили су се приори, који су бирани и постављани на општем годишњем каптолу овог реда, одржаваном на празник Духова у манастиру Светог Лаврентија код Будима. Овим каптолима су, поред викара, присуствовали и представници свих павлинских манастира (дискретори).

Литература: E. Mályusz, *Egyházi társadalom a középkori Magyarországon*, Budapest 1971, 257–274; Z. Bencze – Gy. Szekér, *A budaszentlőrinci pálos kolostor*, 7–9; P. Engel, *The Realm of St Stephen*, 171; П. Рокаи, З. Ђере, Т. Пал, А. Касаш, *Историја Мађара*, Београд 2002, 72; Z. Čemer, *Srednjovekovni manastiri Banata i Pomorišja*, Kikinda 2008, 101–103.

Clastrum beati Laurentii martiris supra Budam (Budaszentlőrinci pálos kolostor, манастир Светог Лаврентија више Будима) 4 – павлински манастир северозападно од средњовековног Будима, чије се рушевине сада налазе на локацији у Budakeszi út 91–95 у Будимпешти. Манастир је око 1300. године подигао Лаврентије, четврти по реду

старешина павлинског реда, у част светог ђакона и мученика Лаврентија (пострадао у Риму 258. године). Ускоро је постао главни манастир павлинског реда, а нарочито је добио на значају када је краљ Лајош I 1381. године из Венеције у њега пренео мошти светог Павла Тивејског, заштитиника реда. Од тада је постао значајно место ходочашћа, богато је дариван, а од краја XIV до почетка XVI века готички манастирски комплекс је у више наврата дограђиван и украшаван. Турци су разорили и опљачкали манастир после Мохачке битке 1526, а коначно је запустео и разрушен после успостављања османске власти 1541. године. Данас су од манастира Светог Лаврентија у Будиму остали само темељи.

Литература: Z. Bencze – Gy. Székér, *A budaszentlőrinci pálos kolostor*.

Tributum (трибут, порез, дажбина) 9, 10 – општи назив за различите врсте пореза, доходака, дажбина и работа које су убирали владари, црква и феудални господари. Српски деспоти су на својим угарским поседима уживали сва права и приходе као и други угарски барони: феудалне дажбине од становника, путне царине, бродарине и мостарине, тржне таксе, регална права од рудника, судске таксе. Будући да се деспотовом исправом гарантује слобода павлина да доносе и продају своју со, овде се под трибутима првенствено мисли на тржне и путне царине.

Литература: V. Mažuranić, *Prinosi I*, 181–186; *ИСН II*, 322–324 (С. Ћирковић); P. Engel, *The Realm of St Stephen*, 63, *passim*.

Festum beatorum Viti et Modesti martirum (празник Светог Вита и Модеста, Видовдан) 11 – слави се 15. јуна у знак сећања на ранохришћанске мученике Вита, Модеста и Крискентију са Сицилије, мучених и страдалих за време цара Диоклецијана, чији се култ из Луканије током средњег века раширио првенствено по хришћанском Западу. Деспотово писмо настало је на тридесетпету годишњицу Косовске битке и формалног почетка његове владавине.

Литература: J. Поповић, *Житија светих за месец јуни*, Београд 1975, 371–381; M. Марковић, *Култ светог Вита (Вида) код Срба у средњем веку*, Зограф 31 (2006–2007) 35–50.

Aleksandar Krstić
Institute of History
Belgrade

**THE LETTER OF DESPOT STEFAN LAZAREVIĆ TO HIS HUNGARIAN
OFFICIALS ABOUT THE RIGHTS OF THE PAULINE MONASTERY
OF SAINT LAWRENCE NEAR BUDA**

Buda, 1424, June 15th

Summary

This paper represents a critical edition of the letter issued by Despot Stefan Lazarević in Buda, on June 15th 1424, during his stay in Hungary. Since the Serbian ruler obtained numerous estates in Hungary from King Sigismund and was included in the rank of the highest Hungarian barons and state officials as the count of Torontal, Despot Stefan performed various administrative and legal actions in accordance with his position. By this letter, Despot Stefan ordered to all his deputy counts, tax collectors, officials and *familiars* in Hungary, to respect the privileges of the monks from the Pauline monastery of St. Lawrence near Buda, who, with the approval of King Sigismund, were allowed to bring salt in Buda and other places for the annual Pauline convention in their monastery, to sell it and transport it without paying customs and taxes. Despot also ordered to his officials to provide every protection to the mentioned monks and their men while passing through their territory. The document is being preserved in the National Archives of Hungary in Budapest (Magyar Nemzeti Levéltár).

Key words: Stefan Lazarević, Sigismund of Luxemburg, Paulines, The monastery of Saint Lawrence near Buda, salt.